

Bokanmälan: Om svenska trivialnamn på våra inhemska nyckelpigor

Wärmling, Peter, *Svenska namn på nyckelpigor. Ett diskussionsunderlag* (Trosa, 2010, 111 s., A4, 12 svartvita teckningar). Det inplastade häftet kan beställas från Aurora Bild, Göran Liljeberg, för 180 kr plus porto, goran.liljeberg@telia.com .

Svenska trivialnamn på insekter är mycket ojämnt fördelade mellan våra olika ordningar och familjer. Medan dagfjärilar tidigt försetts med sådana namn saknas de fortfarande för t ex flertalet skalbaggsfamiljer. Behovet av fler svenska trivialnamn är omdiskuterat och den starkaste pådrivande kraften torde idag vara bokverket Nationalnyckeln, i vilka samtliga behandlade arter regelmässigt förses med svenska namn. Ledningsgruppen för verket tillsatte 2004 "Kommittén för svenska djurnamn", vilken bl a upprättat en lista med riktlinjer för svenska namn omfattande 21 stycken punkter (<http://www.artdata.slu.se/svenskaartprojektet/artnamn.asp>).

Peter Wärmling skriver på en bok om nyckelpigor, och som en del av det arbetet har han tagit fram ett omfattande diskussionsunderlag riktat mot de 70 svenska arternas trivialnamn. Hans betänkande kan ses som ett beslutsunderlag för ovan nämnda kommitté att ta ställning till. Ur de många namnförslag som kan hittas i Wärmlings text har han vaskat fram två alternativa namnlistor. De båda listorna skiljer sig åt genom att den ena, det s k huvudspåret, anses vetenskapligt välgrundad, medan den andra sägs vara "populistisk", med som regel kortare och lite roligare namn. Wärmling själv förordar huvudspåret men lämnar över frågan till namnkommittén att ta slutgiltig ställning till. Han har i sitt arbete med namnen följt namnkommitténs riktlinjer och även kompletterat dem med tio egna rekommendationer. Wärmling ger även förslag på

prioriteringsordning när olika riktlinjer hamnar i konflikt med varandra.

För varje art anger Wärmling även vetenskapliga synonymer, vilka även översätts till svenska, och trivialnamn på andra språk, huvudsakligen västeuropeiska. Han listar även de befintliga svenska trivialnamn han påträffat i litteraturen. Här skulle man kunna önska sig att Wärmling uppmärksammat mer av den lite äldre litteraturen för att ge läsaren en bättre bild av de olika namnens kontinuitet, t ex återfinns namnet "håriga nyckelpigan" för *Subcoccinella vigintiquatuor punctata* redan hos Tullgren 1929 (*Kulturväxterna och djurvärlden*, s. 287). Wärmling ger för varje art även en hel serie med förslag på svenska trivialnamn, vilka försetts med fotnoter som anger respektive namns förhållande till namnkommitténs riktlinjer. Han summerar

även varje arts utseende och levnadssätt, samt diskuterar och motiverar sina namnförslag.

De svenska trivialnamnen på arter kan förhålla sig till de befintliga vetenskapliga namnen på olika sätt. När det gäller namnens struktur kännetecknas de vetenskapliga namnen av att arter tillhörande samma släkte binds samman av att artnamnets första del, dvs släktesnamnet, är gemensamt. Detta kan ses som en fördel genom att en del av klassificeringen direkt framgår av artnamnet, men även en nackdel i och med att artnamnet måste ändras när en art placeras i ett annat släkte än tidigare. Wärmling har för några släkter valt att använda sig av ett gemensamt slutled, t ex "flatpiga" för släktet *Hippodamia*. Wärmling har även valt att ha det gemensamma slutledet "piga" för alla arter i familjen nyckelpigor, och låter därmed artnamnet även visa på familjetillhörigheten, vilket alltså inte de vetenskapliga artnamnen gör, med undantag för typsläktets arter.

Trivialnamnen kan även förhålla sig till de vetenskapliga namnens betydelse. Vanligen förbigår man här vanligen släktesnamnens betydelse, men lägger större vikt vid artepitetens betydelse. Wärmling följer ofta artepitetens betydelse när de gäller färgmönstrets form, t ex antal prickar, men i andra fall som regel icke.

Även om Wärmlings arbete inte utger sig för att vara någon systematisk katalog väcker ändå hans behandling av de vetenskapliga artnamnens synonymer en viss tvekan. Man får en känsla av att flertalet synonymer anges i form av originalbinomen, men trots detta har auktorsnamn plus årtal genomgående placerats inom parentes, vilket kan ge upphov till en viss förvirring. Jag tycker vidare att man bör hålla på skrivregeln att trivialnamn skrivs med liten bokstav, vilket inte Wärmling tillämpat helt konsekvent. Och kommitté stavas med två "t".

Av Wärmlings två föreslagna namnlistor föredrar jag personligen helt klart den populistiska genom att dessa namn är kortare

och känns mindre "konstruerade"; mindre otympliga helt enkelt. En stor andel av namnen på den av Wärmling förordade listan består av två ord och många av orden är långa och svåra att säga, som t ex "rödfläcksminipiga". Jag förstår inte heller när Wärmling säger att dessa namn är "vetenskapligt välgrundade", och frågar mig vilken vetenskap han här har i åtanke?

Liksom många andra entomologer förhåller jag mig tveksam till nyttan av den pågående nykonstruktionen av svenska trivialnamn på insekter, och instämmer därmed i merparten av de synpunkter framförda av Håkan Gustafsson ("Ska vi ha svenska namn på insekterna? Hur ska de i så fall vara beskaffade", *Graphosoma*, 1999, 2, s. 3-6). Han motsatte sig där såväl upprättandet av "några speciella regler för svensk namnsättning av insekter", liksom bildandet av "nomenklaturcentraler". Tillkomsten av Nationalnyckelns namnkommitté och dess formulering av riktlinjer kan nog ses som att Håkans farhågor besannats. Syftet med att konstruera svenska namn på alla inhemska arter har härmed blivit del av ett nationellt projekt med svenska namn i svenska böcker producerade under det svenska kungahusets beskydd. Borde inte i detta läge även någon nyckelpiga kunna namnges för att hedra kronprinsessan Victoria? Om inte annat "kungens lilla piga" som ett mer rojalistiskt alternativ till "större rödstjärtdvärgpiga"?

Anders Nilsson

